

DELAVEC

Delavec izhaja vsak petek s datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5.20, za pol leta K 2.60, za četrt leta K 1.30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljstvo na uredništvo in upravištvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Na delo za mogočno organizacijo.

Fantje! Možje! Prezebali ste v ledenih Karpatih, snežnih Tirolah, prelivali kri za tujce, tirane, ječali pod težkim jarmom neusmiljenega militarizma, daleč od domovine, ločeni od svojcev, pokorni sistim, ki so vas podili v klavnico.

Ali frivolna igra s človeškimi življenji, ki jo je brutalno uganjal samopašni prusko-avstrijski militarizem, je zdaj pri kraju. Firma »Viljem & Comp.« je falirala; upropastile so jo hazardske špekulacije. Igrala je »banko«: vse ali nič. Pa je pogorela. Mir imamo: puške molče, topovi molče, in vi, ki vas je težila vojaška suknja, se vračate domov. Pozdravljeni!

Pozdravljeni naši stari borci, ki ste že v nemili dobi policijske Avstrije propagirali socialistične ideje! Danes se uveljavljajo povsod: zmagonosno plapola v Evropi rdeči prapor Svobode. Z nezdržljivo silo podira vse zapreke revolucionarna misel. Naša zemlja je čisto spremenila svoje lice. Priborili smo si narodno svobodo. Demokracijo imajo na svojih zastavah zapisano tudi meščanske stranke. Vendar vprašanje je, koliko je v tem odkritosrčnosti. »Slovenski Narod« že z mrom okleva in cinca, ne upa izreči besedi: republiko hočemo. In vendar mora vsak demokratično čuteči človek biti za ljudovlado.

Sedanja doba je prehodna. V nekaj mesecih bodo volitve v ustavodajno skupščino. Tu se bo odločal ustroj naše bodoče države, našega bodočega življenja.

Fantje! Možje! Neizmerne bolesti ste morali trpeti v strelskih jarkih! Kleli ste usodo, ki nima za vas prijetnega doma. Zdaj, pa fantje, možje, ste v domovini: preobrazite jo po svoji volji, da bo tudi vam zasijala sreča. Sama se vam ne približa. Treba je dela, treba je organiziranja dela, treba — organizacije.

Koliko želj imamo, delavci, delavke! Nastopiti moramo z vso silo, da se izvrše volitve v konstituantno potom splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice in to čimprej. Priboriti si moramo popolno svobodo tiska in zborovanja in združevanja, svobodo kolportaje, neodvisnost sodišč, brezplačno pravosodje in pravno postopanje, splošno razoroženje, poštno preskrbo invalidov, osemurni delovni čas, odpravo poselnega reda itd., itd.

Za vse to obilo delo, ki ga nam nalaga sedanost in ki ga nam naprti še bodočnost, je predvsem treba mogočne strokovne in politične organizacije, za organizacijo pa žilavih ljudi, ki jo oživljajo, dvigajo. Silna važna stvar je okrepitev naše organizacije i strokovne i politične. Le če bomo imeli mogočne armade, si bomo v prihodnjih bitkah izvojevali velike zmage. Zato je potrebno, da se obstoječe lokalne organizacije ozrejo po vsem okraju in ustanove podobne organizacije povsod, kjer je mogoče. Ako so kjé posamezni sodruzi, pa še nimajo svoje skupne organizacije, naj se sestanejo in naj si jo ustanove. Kdor ne ve, kako začeti, naj se obrne do bližnje organizacije, do de-

želnega zastopstva ali pa do izvrševalnega odbora, kjer dobi vsa navodila, vse podatke in vsak potreben nauk.

Delavci, delavke — trpini. Odprite oči, združite se, zedinite se! Moč delavstva je v organizaciji, v organizaciji in še enkrat: v organizaciji.

Nekaj v preudarek.

V teh razburjenih časih ni sicer prav nič čudnega, če komu malo preveč zavre kri in v tej svoji razburjenosti presoja položaj nekoliko napačno in zahteva in želi marsikaj, kar bi ob treznem preudarku napravil drugače. Tudi v teh najhujših in negotovih časih je nujno potrebno, da delavstvo ohrani hladno kri, ne zato, da ne bi delalo, da ne bi se pobrigalo za svojo srečo, marveč najbolj za to, da s preudarkom in smotreno delajo za svoj blagor.

Ob teh prevratih se nahajajo tudi med našim narodom ljudje, ki hujskajo delavstvo proti posameznim osebam, izrabiti hočejo narodno svobodo v ta namen, da napadajo in preganjajo ljudi, namesto, da bi preuredili red, hujskajo druge, sami se pa skrivajo in se smejejo, češ, delavci naj gredo za nas po kostanj v žrjavico, pojedli ga bomo pa že sami. Vsem takim ljudem pa moramo povedati prav na glas, da delavstvo ni za to tukaj, da bi pripravljalo gospodom korita, marveč delavstvo ima mnogo važnejšo nalogo, da se bojuje za boljše socialne razmere zatiranega ljudstva. To je naš cilj in na ta cilj ne smemo pri nobenem svojem dejanju pozabiti.

Po nekaterih industrijskih krajih so nacionalni tepci na vse načine skušali delavstvo nahujskati proti posameznim osebam tujega rodu in proti našim zaupnikom, ker so ti svarili pred vsakršnim nasilstvom. Za take boje namreč ni treba nasilstev; osebe so le predstavitelji sistema in organizacije morajo odstraniti sistem, a s sistemom odpadejo tudi osebe, ki nam delajo krivice. Z ozirom na delavsko čast, z ozirom na resnost položaja torej svarimo in opominjamo delavstvo, da ne posluša takih neodgovornih hujskačev, ki so nastopali vedno proti delavstvu, skušali vedno le razdirati delavske organizacije in obrekovati delovanje vseh delavskih ustanov. Reči moramo, da je naravnost žalostno, da se dobe še delavci (najbrže niti niso pri nobeni organizaciji), ki poslušajo meščanske in priganjaške podrepnike, to je, tiste ljudi, ki so jim bili vedno sovražni. Ti ljudje so neodgovorni, ti ljudje bi radi videli, da bi si delavstvo umazalo svoje roke, da bi ga pozneje lažje zatirali, hujske kakor so delali prej.

Delavci, organizirani in tudi neorganizirani! Vztrajajte in pristopajte k organizacijam! Prirejajte sestanke in se posvetujte na sestankih, upoštevajte načela delavskega boja, premotrivajte položaj, mislite na posledice, če delate sami ali pa se daste hujskati od političnih sleparjev, pa boste uvideli, da nam se obetajo uspehi le, če bomo nastopali pametno in hranili in čuvali, zbirali in množili delavske

sile za tisto delo, h kateremu nas kliče naša lastna korist. Delavstvo ne sme postati orodje meščanskih kverulantov, delavstvo ne sme izdati svoje svete naloge ošabnim političnim špekulantom. Zanašati se mora le nase in delati le po svojem programu, zakaj tudi za nas še pridejo težke naloge. Za ta čas mora biti delavstvo pripravljeno. Vsem političnim sleparjem pa, ki imajo druge namene, pa mora delavstvo pokazati vrata. Kdor še ni v organizaciji naj se ji pridruži, pridruži z dušo in telesom in ne sme ničesar delati, kar organizacija ne odobrava. Zato imamo organizacije, zato imamo program, zato imamo svojo delavsko pot, ki nas vede k socializmu. Meščanski političarji pa naj prekucujejo svoje kozolce sami, če hočejo, kakor so jih doslej; sami naj se pobijajo, če jim to diši, sami naj goje sovraštvo, sami naj nosijo odgovornost, delavstvo, ki so se ga prej sramovali, jim tudi v bodoče ne sme služiti kot orodje za njih igračkanje. Delavstvo smatra svoje naloge za resne, zato bo tudi delalo samostojno in nastopilo takrat, ko bo samo uvidelo, da je trenotek ugoden in da je delavska stvar, ki je pa povsem druga kakor ona teh hujskačev, v nevarnosti.

Sporazum med delodajalci in delojemalci v Nemčiji.

Velike delodajalske zveze v Nemčiji so se zedinile z delavskimi strokovnimi organizacijami tako-le:

1. Strokovne organizacije se pripoznavaajo kot poklicane zastopnice delavstva.
2. Omejitev združevalne (koalicijske) svobode je nedopustno.
3. Delodajalci bodo takozvana tovarniška društva (Werkvereine) popolnoma prepustili sama sebi in jih ne več podpirali ne direktno in ne indirektno.
4. Vsi iz vojne vrnivši se delojemalci imajo pravico takoj, ko se zglase, zopet vstopiti v prejšnjo službo, v kateri so bili pred vojno. Udeležene zveze delodajalcev in delavcev bodo delale na to, da se z nabavo surovin in naročil ta dolžnost izpolni v polni meri.
5. Skupna ureditev paritetične nakožovalnice dela.
6. Delovni pogoji za vse delavce in delavke se morajo razmeram primerno v dotični obrti urediti med poklicnimi združbami delojemalcev s kolektivnimi pogodbami. Pogajanja v ta namen se morajo brez odloga pričeti in čimprej končati.
7. Za vsak obrat, ki šteje najmanj 50 zaposlencev, se mora izvoliti delavski odbor, ki delavstvo zastopa in sporazumno z obratnim podjetništvom pazi na to, da se uredi razmere v obratu v zmislu kolektivne pogodbe.
8. V kolektivnih dogovorih se morajo določiti tudi poravnalni uradi, ki sestojé iz enakega števila zastopnikov delojemalcev in delodajalcev.
9. Kot najdaljši redni dnevni delovni čas za vse obrate se določi osem ur. Zni-

žanje zaslužka zaradi skrajšanja delovnega časa je nedopustno.

10. Za izvedbo teh dogovorov kakor tudi ureditev vseh stvari, ki se tičejo demobiliziranih, vzdrževanja gospodarskega življenja in zagotovitve eksistence težkih vojnih poškodovancev prevzame centralni odbor, ki se izvoli na podlagi paritete delavskih in delodajalskih organizacij in se razširi na posamezne poklice.

11. Centralni odbor odloča dalje o načelnih vprašanjih, ki izhajajo iz urejevanja kolektivnih mezd in delovnih razmer, kakor tudi poravnava spore, ki se tičejo več poklicnih skupin obenem. Njega odločbe so obvezne za delodajalce in delojemalce, če jih v teku enega tedna ne izpodbija katera prizadetih poklicnih zvez.

12. Ti dogovori stopijo v veljavo z dnem podpisa ter veljajo, če se zakonito drugače ne določi dalje; odpovedati jih sme kadarkoli ta ali ona stranka na tri mesece.

Ta pogodba velja tudi med delodajalskimi zvezami in zvezami nastavljenec.

Francoski socialisti pod- zdravljajo nemško republiko.

Proglasitev velike nemške republike je tudi med francoskim delavstvom vzbudila viharno veselje. Francoska socialistična stranka in splošna delavska zveza sta sklicala veliko zborovanje, da slovesno pozdravita novo nemško ljudovlado. Govorili so vsi voditelji obeh zvez. Zborovanje otvoril Marcel Cachin z govorom, v katerem je ostro napadel francoske liste, ki že sedaj rujejo zoper bodočo nemško republiko. Za njim je izjavil Jouhaux, da morajo francoski socialisti biti na višku časa, če hočejo, da bo bližnji mir dejansko ljudski mir. Longuet, ki je govoril za Jouhauxjem, je rekel med drugim: »Francoski in angleški socialisti morajo sedaj storiti isto, kar sta storila Avgust Bebel in Viljem Liebknecht 1. 1871 v državnem zboru. Veličastna ideja pravice vlada nad šovinizmom. Delati moramo z vsemi močmi na to, da ne bodo z nemškim ljudstvom ravnali tako, kakor z njegovimi nekdanjimi vodniki, katere je bil sam pregnal. Preprečiti moramo, da bi se obrambna vojna izprevrila v imperalističen roparski pohod. Frossard, tajnik socialistične stranke, je nato sporočil zborovalcem srečen potek nemške revolucije, čemur je sledilo burno, dolgotrajno ploskanje. Po govoru Lorienta, tajnika kovinarjev, je pozval Frossard, da je podobne izjave treba organizirati po celem Francoskem. S tem ne kliče na revolucijo. Zadošča, pravi, ako francosko ljudstvo opozore na nevarnost, ki bi nastala, če bi se dalo vladajočim izrabljati kot element profirevolucije. Ponovi zahteve, ki jih je stranka stavila vladi, in vnovič zahteva takojšnje sklicanje mednarodnega zbora. Zborovanje so zaključili z naslednjim enoglasnim sklepom: »V sindikalističnem poslopiju zbrani delavci seinskega departementa pozdravljajo revolucijo, ki je po militarističnem porazu pahnila prestol in odpravila privilegije Osrednje Evrope. Kakor Bebel in Liebknecht 1871. l. po Bonapartovem padcu, zahtevajo danes pariški delavci za nemško republiko časten mir. Zahtevajo pomiloščenje vseh obsojenih delavcev in pozivljajo vse francoske delavce naj se strnejo v organizacijah, katere čakajo velike dolžnosti. Živel ljudski mir!«

Širite list „Delavec“.

Domači pregled.

Ljudski shod v Ljubljani se vrši jutri v nedeljo ob 10. dopoldne. Na shodu se bo razmotrivalo stališče delavstva v sedanjem preporodu.

Ljubljanska občina najame 1.000.000 kron posojila za ubožno akcijo. Tudi druge občine naj bi si preskrbele sredstva za olajšanje bede, ki še ni ponehala in očitno tudi še ne bo do prihodnje žetve. Nimamo živil, brezposelnost po prav po mnogih krajih velika, denarna kriza je neizogibna. Vse to naj občine in pristojni faktorji resno pretehtajo in ukrenejo potrebno, dokler ni še kriza na vrhuncu.

Kranjski vojni invalidi, kateri bi potrebovali posredovanja za delo in službo, se lahko obrnejo osebno ali pismeno (potem občine ali okr. glavarstva) na pisarne podpisanega urada. — Kranjska deželna komisija za preskrbo vračajočih se vojnikov v Ljubljani. — Turjaški trg 4.

Članom Konzumnega društva za Ljubljano in okolico na Jesenicah, Savi in Koroški Beli v vednost: Članska zborovanja za to okrožje se vrše v nedeljo, 24. novembra, in sicer na Jesenicah ob 10. uri zjutraj v gostilni pri Klinarju, na Savi ob 3. uri popoldne pri Werglesu in na Koroški Beli ob 6. uri zvečer pri Žumru. Pridite točno in polnoštevilno.

Naredba glede šolstva. Narodna vlada prevzame vse javno šolstvo in učiteljstvo začasno v svojo upravo. Do definitivne rešitve materijelnega vprašanja se uredi plače v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani enotno. Ugotavlja se načelo, da bodi izključni učni jezik na vseh ljudskih in meščanskih šolah slovenski. Drugorodnim narodnostim se zagotove ob zadostnem številu šoloobveznih otrok manjšinske šole z državnim jezikom kot obveznim predmetom. Zasebne drugojezične šole s pravico javnosti so dopustne ob izkazanem zadostnem številu šoloobveznih otrok dotične narodnosti. Na vseh doslej utrakvističnih srednjih šolah se uvede slovenščina kot učni in kot uradni jezik. Za učiteljska velja isto načelo kakor za druge srednje šole.

Naredba poverjenstva za socialno skrbstvo. Imenovani so začasno: Albin Prepeluh, sodni oficial, za komisarja; dr. Milan Lemeš, odvetniški kandidat, za konceptnega praktikanta; dr. Bogdan Žužek, odvetniški kandidat, za konceptnega praktikanta. Opravila so razdeljena tako: vodstvene stvari, mladinska skrb, organizacija zasebne dobrotelosti in boj zoper beraštvo, ureditev ciganskega vprašanja: višji deželnosodni sodni svetnik Milčinski; skrb za vojne poškodovance in za ostale sorodovince, kolikor niso ta opravila že poverjena ravnatelju državne obrtne šole Ivanu Šubicu, komisar Prepeluh; obrtno delavno pravo in varstvo delavcev, posredovanje dela, skrb za ljudi brez dela in varstvo izseljencev: konceptni praktikant dr. Lemeš; skrb za begunce, stanovanjsko, socialno zavarovanje: konceptni praktikant dr. Žužek. Začasni uradni prostori so v sodni palači na desno v drugem nadstropju. Uradne ure za stranke od 9. do 12. ure dopoldne. — V Ljubljani, dne 14. novembra 1918. — Kristan, s. r.

Okoliš trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani se začasno razširi na vse ozemlje v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani. — Nadaljni ukrepi glede odkazanja zborničnih doklad, predpisanih v razširjenem okolišu, slede.

Pozor na spolne bolezni! Glede spolnih bolezni je novoizvoljeni štajerski deželni glavar izdal oklic, iz katerega posnemamo naslednje bistvene točke: »V nedrednem vojnem življenju zadnjih let so se mnogi naših vojakov spolno okužili. Marsikoga izmed njih ni bilo mogoče ozdraviti v vojaških bolnišnicah. Mnogi so še

bolni ali pa se jim bolezen lahko vsak trenotek povrne. Vsled tega grozi našemu narodu velika nevarnost. Kajti spolne bolezni se ne prenašajo le na odrasle, posebno na žene, temveč tudi na nedolžne otročiče, da, celo plod v materinem telesu se lahko zastrupi in uniči. Dolgoletno hiranje, težke bolezni možganov in hrbtenice, vnetja trebušnih organov in druga obolenja, ki izpodkopujejo delazmožnost, uničujejo rodbinsko srečo in ogrožajo potomstvo, so posledica zavratnih spolnih bolezni, če jih pravočasno in temeljito ne zdravimo. Vojaki! Če vam je na srcu lastno zdravje in zdravje vaših rodbin, vaših žena in otrok, obrnite se, ako ste spolno okuženi, do zdravnika, da vas preišče, še preden zopet stopite v krog svojih dragih. Le zdravnik lahko razsodi, ali vas je še treba zdraviti, le on lahko razjasni, ali vam in po vas vašim rodbinam še preti kaka nevarnost. Žene! Delajte na to, da se vaši možje, vaši sinovi in bratje podajo k zdravniku, če so imeli nesrečo, da so se spolno okužili. Gre za vašo rodbinsko srečo, za zdravje vaših otrok, za zdravje naroda!« — Vsled napredkov medicinske vede se dajo danes vse vrste spolnih bolezni s temeljitim in smotrenim zdravljenjem popolnoma ozdraviti. Dolžnost vsakogar, ki je imel nesrečo, oboleti za tako boleznijo, je torej, da se z zaupanjem obrne do zdravnika. To pričakujemo od naših vojakov tembolj sedaj, ko gradimo lastno svobodno državo, katere najvažnejša podlaga je zdrav in krepak rod. Sicer se pa bodo, kakor čujemo, v Ljubljani v kratkem otvorili ambulatorji za spolne bolezni.

Dr. Adlerjev pogreb. Sodrug dr. Adlerja je spremilo v petek popoldne na zadnji poti na veličasten način ne le vse dunajsko delavstvo, marveč tudi vse dunajsko prebivalstvo. Že prejšen dan so se valile ogromne množice občinstva v dunajski Delavski dom, kjer je ležal mrtev sodrug, da vidijo še enkrat mrtvo telo velikega ljudskega tribuna in ga počaste s svojim zadnjim obiskom. Počastile so ga razen nemških tudi zastopniki ogrskega, češkoslovaškega in jugoslovanskega Narodnega sveta ter mnogobrojna zastopstva delavskih in strokovnih organizacij. Ob krsti je govoril najprej predsednik Dinghofer. Slavil je Adlerja kot moža, ki je posvetil vse svoje življenje blaginji ljudstva. Njegov dalekovidni pogled je ustvarjal ideje, ki so obrodile sad, dozorjal uprav v dneh, ko je po končanem delu izdihnil ta velik duh in delavec. Ob njegovih krsti žaluje vsa Nemška Avstrija, ki bo po želji njegove oporoče ujedinjena z materino zemljo; po njem žaluje tudi vsa Nemčija. V imenu ogrskega ljudstva je govoril ogrski državni podtajnik sodrug Diner-Deres. Da smo svobodni, se ima tudi ogrsko ljudstvo zahvaliti po večini njegovemu delovanju, kajti Adler je bil oni, ki je zanetil v Avstriji iskro svobode in ki ima največ zaslug za socialističen pokret. Nato je stopil h krsti sodrug Austerlitz: Adler je bil veliki delovodja pri obnovitvi sveta. Šel je med delavce, ko so bili ti še izrodki in izključeni iz družbe, ko so bili še zaničevani in preganjani, stopil je mednje, jih sokolil in jim koval orožje, nam pa je dal svojega duha, samega sebe, simbol socialno demokratičnih čednosti. Še več govornikov se je poslavljalo od sodruge Adlerja in mu prinašalo zadnje pozdrave žalujočega ljudstva. Nepregledna množica se je nato zvrstila za krsto in spremila pokojnika na dunajsko centralno pokopališče. Na čelu izpreveda je stopalo delavsko zastopstvo, za katerim se je pomikal mrliški voz, temu pa je sledila cela vrsta društev in nepregledna množica dunajskega ljudstva. Na grobu mu je zapel žalni zbor in ko so zapuščali zadnji pogrebniški pokopališče, so že pokrivalo nočne sence mračno oko-

lico. Sodrugi Viktor Adler je odšel v večnost. Umrl je prav takrat, ko bi ga delavsko ljudstvo še tako nujno potrebovalo. Njegov duh pa živi in bo vodil delavsko vojsko naprej po začrtani poti v svobodo in demokracijo.

Amnestija. Narodno vijeće kot nositelj vrhovne oblasti v državi SHS je izvrševaje pravico pomilostitve izdalo tole naredbo: V zvezi z odredbo od 30. vinotoka 1918, (točka 17 poverjeništvu za pravosodstva v 2. številki uradnega lista), s katero je bila izdana za vse civilne in vojaške osebe amnestija, oziroma abolicija za zločine veleizdaje, razžaljenja Veličanstva in članov cesarske in kraljeve hiše, motenja javnega miru, nadalje, za zločin proti vojni sili države ali s tem storjeni težji zločin kakor tudi za zločin dezertacije (ubega), odreja Narodno vijeće še sledeče: I. Odušča se kazni in ostanek kazni kakor tudi posledice zvezane z obsodbo vsem vojaškim osebam, ki so bile do 30. oktobra 1918, od vojaških sodišč pravomočno obsojene in sicer vsled kteregakoli vojaškega zločina ali prestopka, omenjenega v drugem delu vojaškega kazenskega zakonika, v obrambnem zakonu, o vojnih dajatvah, v zakonskem členu XXI. 1890. o nepokoravanju vojaški pozivnici in prestopka vznačenega v §§ 589 in 593, kakor tudi vsem civilnim osebam, ki so bile do 30. oktobra 1918, od vojaških sodišč vsled zločina beguncu dane pripomoči 318 v. k. z.) obsojene. II. Odreja se, da se kazensko postopanje vsled pod točko I. omenjenih kaznivih dejanj, če so bila ta storjena do 30. oktobra 1918, ne sme uvesti in da se mora že uvedeno kazensko postopanje ustaviti. Z ozirom na to se nalaga vojaškemu sodišču v Ljubljani, da izda takoj potrebne odredbe, da se vse vojaške in civilne osebe, ki se nahajajo v kazenskem ali pa v preiskovalnem zaporu vsled kterega pod točko I. omenjenega delikta, takoj spuste na svobodo.

Direktna zveza Ljubljana-Zagreb. Počenši s četrtkom, 21. t. m., bosta vozila vsak dan dva direktna osebna vlaka, brez prestopka v Zidanem mostu, iz Ljubljane v Zagreb in nazaj. Prvi vlak, odhod iz Ljubljane 5.10 zjutraj, Zidani most 6.34 zjutraj, prihod v Zagreb 9.23 dopoldne. Odhod iz Zagreba 7.30 zvečer, Zidani most 12.03 ponoči. Drugi vlak, odhod iz Ljubljane 5.55 popoldne, Zidani most 7.20 zvečer, prihod v Zagreb 9.59 zvečer. Odhod iz Zagreba 5.30 zjutraj, Zidani most 8.10 dopoldne, prihod v Ljubljano 10.02 dopoldne. Vlaki se ustavijo v vseh postajah med Ljubljano in Zagrebom ter ustrezajo ne le krajevnemu prometu, temveč tudi že davno izraženi želji in potrebi po direktni zvezi z Zagrebom. Pošto vzame iz Ljubljane za Zagreb večerni vlak, ki odhaja ob 5.55 zvečer, iz Zagreba za Ljubljano pa zjutranji vlak, ki prihaja v Ljubljano ob 10.02 dopoldne. Vlaki, ki so doslej vozili, ostanejo seveda še nadalje v prometu.

Politični razvoj se polagoma odigrava tako kakor je naravno. Urejajo se že tudi medsebojne razmere med novimi državami. Seveda se pojavljajo nesporazumja, ki dovajajo do večjih in manjših sporov in celo do bojov. V tako velikem preobratu pač ni mogoče drugače. Eno pa opazujemo v vsem tem vrvežu: Povsod snujejo bolj ali manj socialne države — republike. V večini držav je prodrlo to mnenje, ne pa tako na Ogrskem in v Jugoslaviji. V Poljski je ministrski predsednik s. Oašinski. V Nemčiji in v Nemški Avstriji imajo znaten vpliv socialni demokrati, francosko in angleško delavstvo se zavzema za sporazumen mir kljub temu, da so kapitulirale osrednje države. Pa ne le v teh državah, marveč tudi drugod se pojavlja republikan-

sko gibanje, na Španiskem, v Švediji, v Bulgariji in Italiji. V Jugoslaviji se cepijo mnenja. Tu imamo monarhiste, republikance in federaliste. Ljudovlado zahtevajo svobodomiselnih ljudi in med temi so socialni demokrati, drugi so za monarhijo iz oportunističnih razlogov, češ, da ima Srbija velik vpliv pri ententi in se moramo zaradi tega podati v nje okrilje, da si priborimo boljše ugodnosti, preskrbo s potrebščinami in da preprečimo, da nam sosednje države, zlasti Italija ne odtrgajo posamezne dele slovenske zemlje. Federalisti (zvezarji) hočejo ohraniti več svobode za posamezne narodnostne skupine v Jugoslaviji, čemur jih silijo razlike, ki so navidez precej velike. Tu sem spada zlasti Slov. ljudska stranka. Glede tei vprašanji tudi na Hrvaškem niso edini. Mi seveda obojamo najbolj izključno monarhično stališče, ki ga zagovarjajo stare konservativne meščanske struje. Vemo sicer, da je ustroj države odvisen od ustave. Kakršen bo ustavni zbor (konstituant), taka bo ustava. Glavno je to, da se ljudstvu zajamčijo vse pravice, da se uredi socialne razmere času primerno; zakaj nikakor ne gre, da bi z ustanovitvijo nove države morda bila edino Jugoslavija država, ki bi zaostala, ki bi ne poznala socialnega napredka. Odpade militarizem, odpade naj birokratizem in nova država ima dovolj sredstev na razpolago, da uredi socialne razmere pametno. Ni torej nikakršnega dvoma, da se zbirajo precej črni oblaki nad glavami našega delavstva, ki se bo moralo sedaj v prvi vrsti samo boriti za izboljšanje svojih razmer. Meščanske stranke bodo skrbele zase in ne motimo se, če pravimo, da med slovenskimi, ne hrvaškimi in ne med srbskimi strankami in meščanskimi strujami, o katerih bi smeli trditi, da so socialno uvidevne, da so se kaj naučile modernega naziranja o delavskih vprašanjih. To bo jazzen izražamo v nadi, da bo stalo delavstvo na braniku v krepkih organizacijah in dvignilo svoj glas tako, da ga bodo slišali vsi tišči, ki imajo tako radi gluha ušesa za pravične zahteve delavstva.

Svetovni pregled.

Kdaj se vrše mirovne konference še ni gotovo. Najbrže pa se sestanejo kmalu po novem letu. Ententa je poslala svoje zastopnike v Evropo, da uredi prehrano, v kateri še vedno preti največja kriza.

Likvidacija avstrijske uprave. V petek je bila na Dunaju konferenca, ki jo je sklical Nemškoavstrijski državni urad za zunanje zadeve in katere so se vdeležili poslaniki ogrske, češkoslovaške, poljske, galiske in ukrajinske vlade ter rumunskega Narodnega sveta. Sklenilo se je, da imajo posamezne narodne vlade k oblasti, ki so sedaj prešle v področje nemškoavstrijskih državnih uradov, odposlati poverjenike, ki naj skupno z nemškoavstrijskimi oržavnimi oblastmi organizirajo likvidacijo dosedanjih centralnih oblastev. Nadalje se je sklenilo, da se bodo poslaniki posameznih narodnih držav odselej sestajali vsak teden, da sporazumno izvedejo razkroj dosedaj skupne uprave ter njen prenos na posamezne narode. Jugoslovanska vlada, ki pri tej seji ni bila zastopana, se je povabila, da naj se pridruži tem dogovorom.

Demokratizacija dunajskega občinskega sveta. Občinski svet dunajske občine se do razpisa novih volitev že sedaj demokratizira na podlagi novega volilnega zakona. Krščanski socialci odpuste 55 mandatov, od katerih jih odpade 52 socialnim demokratom, dva liberalcem in eden demokratom. V novem občinskem svetu bo torej sedelo 80 krščanskih socialcev, 60 socialnih demokratov, 19 liberalcev, 4 demokrati in 2 divjaka. Razentega pride v občinski svet 12 ženskih mandatov, od teh 5 socialnih demokratinj.

Separatistično gibanje v Nemški Avstriji. V zadnjih dnevih se je pokazala med posameznimi deželami bivše Avstroogrške tendenca po osamosvojitvi. Tako se hočejo ločiti od skupne republike Tirolska, Solnograška, deli Koroške in Predarlška. Vse te dežele hočejo tvoriti nekako alpsko republiko, ki bi bila povsem neodvisna od ostale Avstrije. Zato je sklenila vlada na Dunaju, da pošlje v te dežele svoje permanentne pooblaščenke, ki bi imeli nalogo, take tendence popolnoma obrezuspešiti ter delovati za skupnost.

Prva češka mednarodna pogodba. Češki tiskovni urad javlja: Včeraj so se vršila pogajanja med zastopniki češke vlade in delegati poljskogališkega Narodnega sveta o provizorični trgovski konvenciji. Dogovori so privedli do popolnega sporazuma. Konvencijo mora odobriti še češka vlada v Pragi in potem bo sklenjen prvi mednarodni dogovor čehoslovaške države.

Češki diplomatični zastopnik v Zagrebu. Kakor javljajo listi, pride urednik »Češkega Slova« Emil Šimek kot diplomatični zastopnik češkoslovaške vlade v Zagreb.

Masarykove konference. Nizozemski tiskovni urad poroča iz Newyorka: Zastopnik lista »Associated Press« je imel z Masarykom, predno je odpotoval iz Washingtona, razgovor, v katerem je Masaryk dejal, da je njegov prvi smoter konsolidacija novega naroda. On želi, da se Čehi in Slovaki stope v enoten narod, ki naj se spričo svoje moči udeležuje ohranitve reda v Srednji Evropi. Masaryk je pred svojim odhodom konferiral s predsednikom Wilsonom in ž njim pretresal mnoga važna vprašanja, ki naj pridejo na mirovni konferenci na razgovor. Med drugim sta se tudi posvetovala o svobodni porabi Donave in Labe po Čehih. Svobodna poraba teh dveh velerek je potrebna, da dobi Češka izhod na morje in si na ta način zagotovi od okolice nezavisno trgovino s svetom. Tudi na ruskem problemu so Čehoslovaki interesirani že zaradi češkoslovaških čet v Sibiriji. Masaryk se vkrcal v torek in se pomudi v Londonu, Parizu in Rimu, kjer bo konferiral z ententnimi državniki, predno odide v Prago.

Ogrska ljudska republika bo ime novi madžarski vladi.

Madžari se branijo Habsburžanov. Dunajska »Neue Freie Presse« je objavila članek, v katerem govori o možnosti, da se vrnejo Habsburžani na čelo ogrske države. Budimpeštanski listi registrirajo to poročilo z velikim ogorčenjem. Vsi zatrjujejo, da je prelom med Madžarsko in Habsburžani definitivni in da nimajo slednjih na Ogrskem ničesar več iskati. Prvi

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo da je v soboto 47. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 37. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 36. prispevek t. l. že poravnal. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

predsednik madžarske republike bo grof Karolyi. Popolnoma izključeno je, da bi mogel priti za to mesto v poštev nadvojvoda Jožef.

Ogri bi brez socialnih demokratov ne mogli vzdrževati reda. V konferenci Karolyijeve stranke je imel grof Karolyi govor, v katerem je med drugim izvajal: Položaj dežele nikakor ni rožnat, vendar je bil pred tednom žalostnejši. Mi smo v dveh tednih opravili več dela, kakor prejšnje vlade v desetletjih. Naša naloga je, da uresničimo gospodarsko enotnost dežele in da deželo gospodarsko stopimo. Brez socialnih demokratov bi sploh ne mogli vzdrževati reda. Isto velja tudi o ministrih, ki so iz vrst radikalnih strank vstopili v vlado. Kadar bomo imeli zavest, da za izvrševanje poslov nismo zmožni, bomo mi prvi, ki bomo svoja mesta prepustili drugim. Upam, da mi bo mogoče oditi še pred pričetkom mirovnih pogajanj v tujino in da tam lahko zoponem pogajanja z entento. Vendar zadnja tozadevna odločitev še ni padla. Gotovo se ne vrnem s takim mirom domov, kakršnega bi lahko dosegel pred dvema letoma. Toda jaz ne zdvajam, zato naj tudi dežela ne obupava.

Volitve v konstituanto v Nemčiji se bodo vršile dne 2. februarja 1919.

Republikansko gibanje v Italiji. Republikansko gibanje v Italiji, ki se čim dalje bolj širi, že ogroža pozicijo kralja. Glavni nositelji republikanske ideje so italijanski vojni vjetniki, ki se vračajo iz Rusije. Vsa znamenja kažejo, da trenotek državnega proebrata v Italiji ni več daleč. Za nas Jugoslovane je to velepomembno, ker z italijanskim imperializmom ne moremo priti do sporazuma.

Italijani zasedli Goriško. Italijanske čete so na Goriškem zasedle že vse vasi do Podbrda. Na mnogih krajih so že odstranili slovenske župane in postavili svoje gerente. Ljudem jemljejo živež. Aproximacija posluje v Gorici še po starem, na deželi pa je popolnoma odrekla. Iz Gorice došli potniki pripovedujejo, da bo italijanski general dal izgnati iz Gorice vse Slovence od 18. do 50. leta. Ako ne bi hoteli prostovoljno zapustiti mesta, jih bo smatral za vojne ujetnike.

V Belgiji imajo tudi revolucijo. Nemci so pobegnili iz Belgije, ker niso mogli vzdrževati reda.

Splošna stavka na Portugalskem. Reuterjev urad poroča: Iz Lizbone poro-

čajo, da se je danes na Portugalskem začel splošen štrajk. Ves promet in telegrafične zveze so prekinjene.

Usoda Carigrada. Reuterjev urad poroča: Lord Robert Cecil odgovarja v gosposki zbornici Ponsonbyju, da je popolnoma nemogoče zagotoviti, ali bo Anglija začela vojaško akcijo v Rusiji in kakšno. Vlada gotovo ne mara zaplesti Anglijo konec velike vojne v razne vojaške operacije. Anglija se mora v prvi vrsti ozirati na interese in želje ruskega prebivalstva. Boljševiki pa ne bi mogli na noben način zahtevati obzirov Britanske vlade. Kar se tiče zahteve, naj se odpravi Turška vlada iz Carigrada, je treba pomisliti, da je Carigrad pretežno turško mesto. Na vsak način se bo razpravljalo o tej točki pri mirovni konferenci. Popolnoma gotovo pa je, da se ne sme pustiti drugim oblastim v Carigradu, da bi prevladale. Izjavil je, da morajo ostati Dardanele in Bosporus za svetovno trgovino v bodoče popolnoma proste.

Wilson odpotuje v Evropo. »Associated Press« javlja iz Washingtona, da namerava Wilson takoj po otvoritvi kongresa 2. decembra odpotovati v Pariz.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naročajte in širite „NAPREJ!“

Delavci, združujte in organizirajte se v strokovnih, političnih in gospodarskih organizacijah socialno-demokratskega delavstva!

Torej na delo!

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA
Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1917 . . . . . K 66,800.000.—
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 27,000.000.—
rezervnega zaklada . . . . . „ 2,000.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo **narodne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¼% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno **Kreditno društvo.**

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Franciškaška ulica šte. 6,
registрована zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila za . . shode in veselice. . .

Letne zaključke

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, itd.

Stereotipija. Litografija.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Rošenina Peter splošno zdravljenje	1/211	1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210	1/211	Turjaški trg št. 4. Franciškaška ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	1	2	Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraljber splošno zdravljenje	1	3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih, Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin,

Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe za-
stoj in franko.